

ΙΕΡΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ
ΠΡΟΝΟΙΑΙ ΜΕΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΙ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΔΑΠΑΝΗ ΔΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚ. ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ «ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ»

ΕΤΟΣ Β'. | ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ τῇ 16 Φεβρουαρίου 1913 | ΑΡΙΘ. 98

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΑΡΗΓΟΡΟΣ

ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ
ΙΕΡΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΗΣ ΑΥΡΙΟΝ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

«Τότε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ Ἔθνη». (Ματθ. 25, 31).

Ὁ λόγος εἶνε περὶ τῆς Δευτέρας τοῦ Κυρίου παρουσίας, ἀγαπητοί μου ἀναγνώσταί. Ἄλλ' ἄρα γε ὑπάρχει Δευτέρα τοῦ Κυρίου παρουσίας; ὑπάρχει ἀθανασία καὶ αἰώνιος μέλλουσα ζωὴ; ὑπάρχει μέλλουσα κρίσις; ὑπάρχει ἀνταπόδοσις μετὰ θάνατον; Ἡ τὰ πάντα σταματῶσι μέχρι τοῦ τάφου ἐν τῇ παρεύσῃ ζωῇ, καὶ ὁ τάφος εἶνε τὸ ἔσχατον κατάντημα, ὅπου θάπτεται μετὰ τοῦ σώματος καὶ ἡ ζωὴ καὶ σβένηται ἐκεῖ διαπαντός, καὶ δὲν ὑπάρχει πέραν τοῦ τάφου ἄλλο τι, παρὰ μόνον τὸ μηδέν;

Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν σοβαρωτάτων καὶ ἔχει ὑψίστην διὰ πάντα γηγενῆ σημασίαν.

Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε τὸ μέγα καὶ αἰώνιον ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἀψηχόλησε, ἀπασχολεῖ καὶ μέλλει ν' ἀπασχολῇ αἰώνως τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἀπηύδνησεν οὐδὲ θέλει ποτε ἀπαυδέησῃ ὁ ἀκοίμητος πόθος τῶν εὐγενῶν πνευμάτων καὶ ἡ ἀνύστατος προσδοκία τῶν πιστῶν.

Ἄν μὲν δὲν ὑπάρχει μέλλουσα

ζωή, τότε τὰ πάντα διὰ τοὺς σαρκικούς ἔχουσι καλῶς· τότε «φάγωμεν, πίωμεν αὖριον γὰρ ἀποθνήσκομεν». Ἄλλ' ἂν ὑπάρχει ἀθανασία ψυχῆς καὶ αἰωνιότης μετὰ θάνατον, καὶ ἐπομένως καὶ κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις ἐν τῇ μελλούσῃ ταύτῃ ζωῇ, τότε οἷα πρέπει νὰ εἶνε ἐνταῦθα ἡ ζωὴ μας;

Ἡμεῖς πρὸς στιγμὴν ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὸ ὅτι δι' ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως εἶνε δόγμα πίστεως, εἶνε ἄρθρον πίστεως ἀπαράβατον, διότι ἡμεῖς ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεώς μας πιστεύομεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν «καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς», καὶ «προδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Καὶ ἄς ἴδωμεν τί λέγουσι τὰ πολυώνυμα τῆς πλάνης καὶ τοῦ ψεύδους συστήματα, οἱ ὑλισταί, οἱ θνητόψυχοι, οἱ Σαδδουκαῖοι τῆς σημερινῆς ἐποχῆς «οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν νεκρῶν», καὶ ἄς ἀνατρέψωμεν ὅσα πρεσβεύουσιν οὗτοι καὶ λέγουσιν, ὅτι

τάχα τὰ δόγματα περὶ ἀθανασίας, περὶ μελλούσης κρίσεως καὶ ἀνταπόδοσεως καὶ δευτέρας τοῦ Κυρίου παρουσίας εἶνε ἀπατηλὰ τῆς φαντασίας γεννήματα, ἀφ' οὗ μάλιστα οὐδεὶς ἐκ τοῦ ἄλλου τούτου κόσμου ἐπανήλθεν, ἵνα μας ἀποκαλύψῃ τὰ μέλλοντα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου ταῦτα μυστήρια.

Βεβαίως, προσφιλεῖς μου ἀναγνώσται, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἦτο ἀπλή μηχανή, ἀπλοῦν προῖον καὶ ἀποτελεσματῆς τυφλῆς ὕλης, καὶ ζῆ μόνον διὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν καὶ τὴν πρόσκαιρον ταύτην ζωὴν, ὡς τὰ ζῶα, ἄνευ σκοποῦ ἀνωτέρου, ἄνευ ὑψηλοτέρου προορισμοῦ· καὶ ἐπομένως ἂν τὸ πρόγραμμα τῆς ζωῆς μας θὰ ἦτο «φάγωμεν, πίωμεν, ἰδίότι αὖριον ἀποθνήσκομεν», καὶ ἐξαφανιζόμεθα εἰς τὸ μηδέν καὶ τὴν ἀνυπαρξίαν, ὡς λέγουσι καὶ οἱ ὑλισταί, τότε σὰς βεβαιῶ ὅτι ἐλεεινότερον καὶ ἀθλιώτερον ὄν παρὰ τὸν ἄνθρωπον δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἄλλο. Τὰ κτήνη καὶ τὰ ζῶα τὰ ἄλογα, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ εἰς τὴν κατωτάτην ζωϊκὴν κλίμακα εὐρισκόμενα ὄντα, θὰ ἦσαν τότε εὐτυχέστερα τοῦ ἀνθρώπου, διότι καὶ αὐτὰ τρώγουσι καὶ πίνουσι καθῶς καὶ ἡμεῖς, καὶ πολλὰ πολλάκις περισσότερον καὶ καλλίτερον ἡμῶν, ἀλλὰ περιπλέον ταῦτα ἔχουσι τὸ μέγα εὐτύχημα νὰ μὴ αἰσθάνονται τὴν δυστυχίαν των, καὶ δὲν δοκιμάζουσι τὰ ζῶα θλίψεις καὶ βασάνους. Δὲν καταβιβρώσκει τὴν καρδίαν αὐτῶν καμ

μία τύψις συνειδότος, δὲν ἀγρυπνεῖ εἰς τὸν σταυλὸν των ἡ ἀπελπισία, ἡ ὀδύνη καὶ ἡ ἠθικὴ βάσανος, ὅπως ἀγρυπνεῖ εἰς τὴν κλίνην καὶ παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ μὴ πιστεύοντος, τοῦ μὴ ἐλπίζοντος, τοῦ μὴ προσδοκῶντος ἀνάστασιν νεκρῶν, ὁ δαίμων τοῦ σκότους, ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ αὐτοκτονία, τὸ ἔσχατον τοῦτο ἀνοσιούργημα βίου πονηροῦ καὶ διεφθαρμένου. Τὰ ζῶα πρέπει νὰ θεωρῶνται τότε εὐτυχέστερα τοῦ ἀνθρώπου, διότι δὲν σκέπτονται, διότι δὲν συλλογίζονται, διότι δὲν ἀμφιβάλλουσι τὰ κτήνη περὶ τῆς ἐφημέρου δυστυχούς αὐτῶν ὑπάρξεως ἐπὶ τῆς γῆς, ἥτις καταντᾷ διὰ τὸν σκεπτόμενον, ἀλλὰ μὴ ἐλπίζοντα ἄνθρωπον, κατηγομένη κοιλίας· ὁ τοιοῦτος, ὁ μὴ πιστεύων, ὁ μὴ ἐλπίζων, ὁ μὴ προσδοκῶν ὑψηλότερόν τι, ἐγκαταλείμενος ἄνευ πυξίδος, ἥτις εἶνε ἡ πίστις εἰς τὴν αἰωνιότητα καὶ ἡ ἐλπίς δι' ἡμᾶς, ἄνευ ὀδηγοῦ ἐν τῇ ἀχανῇ ἐκτάσει τῆς ἐρήμου τοῦ παρόντος βίου, μὴ εὐρίσκων τόπον ἀναψυχῆς καὶ ἀναπαύσεως τοῦ πνεύματός του, μὴ γνωρίζων πόθεν ἐρχεται, ποῦ πορεύεται, καὶ τί εἶνε τὸ ὄνειρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται ζωὴ, εἶνε ὁ δυστυχέστατος βροτῶν, ἡ ζωὴ δι' αὐτὸν εἶνε σκότος χωρὶς φῶς, εἶνε νύξ ἀσέληνος καὶ ἀφεγγὴς νύξ, ὅπου οὐδεὶς λάμπει ἀστὴρ· τὸ ζῆν δι' αὐτὸν εἶνε ὀλότελα ἀνάξιον τοῦ κόπου. Ἐὰν τὰ πάντα σταματῶσι μέχρι τοῦ τάφου, καὶ ὡς λέγει θαυμασιώτατα ὁ

Ἄπόστολος Παῦλος «εἰ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστι... εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ μόνῃ ἠλπικότες ἔσμεν, ἔλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἔσμεν ἡμεῖς». — Ὁ Χριστιανισμὸς τότε, τὸ ἄκρον τοῦτο ἄωτον τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἔφερε τὴν ἀληθῆ ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίαν, καὶ ἐπαγγέλλεται καὶ τὴν αἰωνίαν μετὰ θάνατον μακαριότητα, εἶνε χειρίστη θρησκεία καὶ οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἔπρεπε νὰ ἦσαν οἱ ἀχρησιότατοι καὶ χειριστοὶ τῶν ἀνθρώπων, τότε οἱ πιστοὶ καὶ εὐσεβεῖς θὰ εἶνε χειρότεροι τῶν ἄσεβων καὶ ἀπίστων, οἱ σοφοὶ καὶ ἐνάρετοι καὶ πεπολιτισμένοι ἔλεεινότεροι τῶν μωρῶν καὶ φαύλων καὶ ἀπολιτίστων· οἱ ἄνθρωποι ἀθλιώτεροι τῶν ζώων. Καὶ ἂν ἠθέλομεν νὰ αἰσθανώμεθα ἀληθῆ εὐδαιμονίαν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ μὴ δοκιμάζωμεν θλίψεις καὶ ὀδύνας, ἔπρεπε νὰ κατέλθωμεν εἰς τὴν κατωτάτην κλίμακα τῶν ὄντων, τοῦλάχιστον τὴν τῶν ζώων καὶ τῶν κτηνῶν!

Τότε τὰ πάντα εἶνε κενὰ καὶ φροῦδα καὶ μάταια· καὶ πρόοδος καὶ ἐπιστήμη καὶ τέχναι καὶ παιδευσίς καὶ πολιτισμὸς καὶ τελειοποίησις καὶ καθῆκον καὶ ἀρετὴ καὶ ἠθικὴ καὶ εὐορκία καὶ αὐταπάρνησις καὶ αἱ γενναῖαι πράξεις τῆς φιλοπατρίας, τῆς φιλανθρωπίας, τοῦ ἠρωϊσμοῦ, τὰ πάντα εἶναι μηδέν, ἀφοῦ ἐπιστρέφουσιν εἰς τὸ μηδέν. Πάντα τὰ ὑψηλὰ ἰδεώδη, διὰ τὰ ὁποῖα οἱ χρηστοὶ καὶ τίμοι ἄνθρωποι ζῶσι, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ἀγογγύστως θυσιά-

ζουσι καὶ τὴν ζωὴν τῶν αὐτῶν, εἶνε μηδέν: «εἰ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστι, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν· καὶ εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἔσμεν μόνον, ἔλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἔσμεν» (Α΄ Κορινθ. 15, 13), διότι εἰς τί τότε ἐπιστεῦσαμεν; εἰς τὴν αἰωνίαν σιγὴν τῶν τάφων; εἰς τὸ σκότος; εἰς τὸ μηδέν; Καὶ τότε ἐπειδὴ ὁ ἀνθρώπινος βίος οὐδὲν ἄλλο εἶνε παρὰ πικρία καὶ θλίψις καὶ ἀπόγνωσις, καὶ δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ οὐρανῷ δικαιοκρίτης Θεός, τιμωρὸς τῶν κακῶν καὶ παρήγορος τῶν ἀγαθῶν, ὅστις νὰ βλέπη τὰς πικρίας καὶ τοὺς πόνους μας, καὶ νὰ περισυλλέγῃ τὰ δάκρυα καὶ τοὺς στεναγμούς μας, καὶ νὰ στεφανώνῃ τὸν ἠρωϊσμόν, τὴν αὐταπάρνησιν, καὶ τὴν αὐτοθυσίαν μας, ἢ μόνῃ ὑπολειπομένη διὰ τοὺς ἀπίστους καὶ ὑλιστὰς παρηγορία εἶνε ἡ ἀπελπισία ἢ αὐτοκτονία καὶ ἡ ἐκμηδένισις... Αὐτὸ εἶνε τὸ λογικὸν καὶ ἀναπόφευκτον κατάντημα διὰ πάντα, ὅστις δὲν πιστεύει, δὲν ἐλπίζει δὲν ὑπομένει, δὲν θέλει νὰ γνωρίζῃ τι περὶ ἀθανασίας ψυχῆς, περὶ μελλούσης ζωῆς, περὶ κρίσεως καὶ Δευτέρας τοῦ Κυρίου Παρουσίας».

Ἄλλ' ὄχι ἀδελφοί, ὁ τάφος δὲν εἶνε τὸ τέλος τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲ ἡ τέφρα, καὶ ἡ κόνις καὶ ὁ χοῦς τὸ ἔσχατον κατάντημα τῆς ἐν ἡμῖν θείας πνοῆς, τῆς ψυχῆς, τῆς συνειδήσεως, τοῦ στοχαζομένου, τοῦ συλλογίζομένου, τοῦ διανοουμένου τοῦ κρίνον-

τος ἐλευθέρου, προσωπικοῦ καὶ συνειδότητος ἐαυτοῦ **ἐγώ**. Τὸ πνεῦμα τοῦτο εἶναι ἀθάνατον καὶ αἰώνιον. Τοῦτο εἶνε ἡ ὑψίστη φιλοσοφικὴ καὶ θρησκευτικὴ ἀλήθεια, ἣτις εἶνε κτῆμα τὴν σήμερον παγκόσμιον, ἴθιστον καὶ κειμήλιον ἱερώτατον πάσης ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἀνέκαθεν, ὠμολόγησεν σύμπασα ἡ σκεπτομένη ἀνθρωπότης καὶ μετ' αὐτῆς τὰ εὐγενέστατα πνεύματα, οἱ γίγαντες εἰς τὴν φιλοσοφίαν, οἱ ἀληθεῖς ἱεροφάνται τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, καὶ μόνον διεφθαρμένη τις μερὶς ἀνθρώπων, τῶν εἴτε θεωρητικῶς εἴτε πρακτικῶς ἀθέων καὶ ὑλιστῶν, ὧν σύμβολον καὶ δόγμα τὸ «φάγωμεν καὶ πίωμεν καὶ κορέσωμεν τὴν γαστέρα καὶ τὰ ὑπὸ τὴν γαστέρα», ἐτόλμησε νὰ θέσῃ ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν κατάδηλον ταύτην καὶ πασιφανῆ ἀλήθειαν πρὸς δικαιολογίαν ἀρχῶν σαθρῶν καὶ σαπρῶν καὶ βίου πονηροῦ καὶ διεφθαρμένου.

Οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι, οἵτινες πρῶτοι κατεβίβασαν τὴν φιλοσοφίαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς αἰσθητοτέραν παράστασιν τῆς μεγάλης ταύτης ἀληθείας τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ἐξεικόνιζον καὶ παρίστων τὴν ψυχὴν εἰς τὰ μνημεῖα τῶν τάφων μετὰ ἀγαλλομα γυναικῶς πτερωτῆς καὶ αἰθερίας, ἀνιπταμένης εἰς τὸν οὐρανόν, καθ'

ἦν στιγμὴν τὸ σῶμα νεκρὸν κατεβιβάζετο εἰς τὸν τάφον.

Ἡ θεία καὶ ἀμώμητος ἡμῶν θρησκεία διδάσκει ὅτι ὁ Θεὸς ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν δὲν εἶνε Θεὸς νεκρῶν, Θεὸς τέφρας καὶ σποδοῦ, Θεὸς τῆς αἰωνίας σιωπῆς τῶν ψυχρῶν τάφων, ἀλλὰ Θεὸς ζώντων, «οὐκ ἔστιν ὁ Θεός, Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων», εἶπεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς λέγοντας μὴ εἶναι ἀνάστασιν νεκρῶν Σαδδουκαίους. Καὶ ἡμεῖς δὲ πιστοὶ εἰς τὰ ἀθάνατα διδάγματα τῆς φιλοσοφίας τῶν σοφῶν προγόνων, πιστοὶ εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων μας, πιστοὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ ἰδεώδη τῆς εὐγενοῦς ἡμῶν φύσεως, πιστοὶ εἰς τὰς ἀθανάτους ἐλπίδας τῆς φυλῆς, πιστοὶ εἰς τὰ ἀπαρασάλευτα δόγματα τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως καὶ τῆς λατρευτῆς μας Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὡς προσδοκῶμεν μετὰ βεβαιωτάτων ἐλπίδων «ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ ὡς πιστεύσωμεν ὅτι ὁσόν εἶνε πρᾶγμα βέβαιον καὶ ἀληθές ὁ θάνατος τοῦ σώματος, ἄλλο τόσον εἶνε βέβαιον καὶ ἀληθές ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ἢ ἀνάστασις νεκρῶν, ἢ μέλλουσα ζωὴ, ἢ Δευτέρα τοῦ Κυρίου παρουσία, περὶ ἧς ἄλλοτε λαλοῦμεν πλειότερα.

+ Ὁ Σμύρνης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

« Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν » . 1)

(Ψαλμ. ρλη', 17).

Σεμνή και πάλιν ἀνέτειλε σήμερον, Σεβασμιώτατε Δέσποτα, και λοιποὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ἡ λαμπροφόρος ἡμέρα τῶν τριῶν μεγάλων τῆς Οἰκουμένης φωστήρων, τοὺς ὁποίους σύμπασα ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ και γεραίρει, και φόρον εὐγνωμοσύνης τελοῦσα, συνέρχεται ἐν τοῖς Ναοῖς, ἵνα τὸν δίκαιον και ὀφειλόμενον ἔπαινον ἀποτίσῃ δι' ὑμῶν και ἐγκωμίων λαμπρύνουσα τὴν μνήμην αὐτῶν. Ὅλη ἡ νεολαία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πάντες οἱ λάτραι τοῦ ἰδεώδους, πάντες ὅσοι τὴν ἀρχαίαν δόξαν και εὐλεια σπουδάζουσι νὰ ἐπαναφέρωσι και μεταδώσωσιν αὐτὴν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, και μορφώσωσιν αὐτὰς με ἀρχὰς ὑγιεῖς, ἐξασφαλιζούσας τὴν πρόοδον, συνέρχονται σήμερον, ἵνα ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν τριῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλων ἀντλήσωσι τὰ ἐφόδια τῆς μελλούσης αὐτῶν εὐκλείας και δόξης. Καὶ τίνες μὲν ὑπῆρξαν οἱ γίγαντες οὗτοι τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τε τὸ διανοητικὸν και ἠθικὸν κάλλος και μεγαλεῖον, μόνον παρόμοιοι γίγαντες ἐν τῇ ἐπιστήμῃ και τῇ ἀρετῇ δύνανται νὰ παραστήσωσιν ἐπαξίως.

Μὴ ἔχων δ' ἐγὼ τοιαύτας ἀξιώσεις, νὰ δυνηθῶ νὰ παραστήσω τὸ

μεγαλεῖον τῶν τριῶν τῆς Ἐκκλησίας φωστήρων καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν, μίαν μόνον ὄψιν τῆς ποικιλωτάτης δράσεως αὐτῶν θέλω προσπαθήσει ἐν συντόμῳ και ἀτελεῖ σκιαγραφία νὰ ἐξάρω, ἐπικαλούμενος πρὸς τοῦτο τὴν ἄνωθεν εὐλογίαν και βοήθειαν, και ὑμῶν τὴν εὐμενῆ προσοχὴν και ἀκρόασιν.

Α'.

Οἱ τρεῖς μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν φωστήρες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὦν τὴν μνήμην γεραίρει σήμερον σύμπασα ἡ ὀρθοδοξία, ἡ δὲ πρεσβυγενὴς παο' ἡμῖν Εὐαγγελικὴ Σχολὴ γηθοσύμως ἐορτάζει, εὐγνωμοσύνης φόρον ἀποτίνουσα εἰς τοὺς προστάτας τούτους τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου τῆς, ἔζησαν και ἔδρασαν ἐν χρονικῇ περιόδῳ μεταβατικῇ. Δύο κόσμοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους διεξεδίκουν τὴν ἐπικράτησιν. Ὁ παλαιὸς ἑλληνικὸς κόσμος ἀφ' ἐνὸς με τὴν σοφίαν και τὴν λάμπριν τῶν μύθων και με ὅλα τὰ ἀριστουργήματα, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἠδυνήθη νὰ παραγάγῃ ἡ πεπολιτισμένη ἀνθρωπότης, και ἀφ' ἑτέρου ὁ νεαρὸς και σφριγῶν Ἑλληνικὸς χριστιανικὸς κόσμος με τὴν ἀκατάληπτον τοῖς ἀνθρώποις θεῖαν σοφίαν και με τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐ-

αγγελίου. Ἐν μέσῳ τῆς συγκρούσεως ταύτης τῶν δύο κόσμων και τοῦ ὑπὲρ ἐπικρατήσεως ἀγῶνος, οἱ τρεῖς μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας φωστήρες εὐρεθέντες, οὔτε τὴν τυφλὴν ἐκτίμησιν πρὸς θεσμοὺς γεγηρακότητας και μηδεμίαν παρέχοντας τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ δύναμιν ἐνεκολπώθησαν, οὔτε τὸν φανατισμὸν τῶν νεοφύτων και νεοσυλλέκτων κατὰ παντὸς ἀρχαίου ἐνεστερνίσθησαν, ἀλλ' ὡς σοφοὶ τῶν περιστάσεων ἑυθμισταὶ ἐνεργήσαντες διὰ τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῶν, πᾶν μὲν τὸ ἐν τῷ ἀρχαίῳ κόσμῳ καλὸν περισυνέλεξαν, ἐκραταίωσαν δ' οὕτω διὰ τῶν ἀγῶνων αὐτῶν και θυσιῶν τὴν νέαν τοῦ Χριστοῦ πίστιν και ἔδωκαν τὴν εὐγενεστάτην ὄθησιν και πτῆσιν και κατεύθυνσιν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

Διὰ τῆς διπλῆς ταύτης ἐνεργείας περιέσωσαν μὲν ἡμῖν ἐκ τοῦ κατακλισμοῦ τῆς ἀρχαιότητος πᾶν ὅ, τι τέλειον παρήγαγεν ἡ ἀνθρωπότης διὰ τῆς ἑλληνικῆς σοφίας και γλώσσης, ἐστερέωσαν δὲ τὴν νέαν πίστιν και κατέστησαν αὐτὴν ἀσάλευτον και ἀκλόνητον, παραδώσαντες ἡμῖν δύο δυνάμεις, δι' ὧν δυνάμεθα και ἡμεῖς σήμερον τὴν τε πάτριον δόξαν νὰ περιβληθῶμεν ἐκ νέου, και τὴν πρόοδον και ἀκμὴν, τὰς ὁποίας τόσαι ποικίλαι δυνάμεις και [ἀντιδράσεις ἐπιχειροῦσι νὰ μᾶς ἀφαιρέσωσι, νὰ καταστήσωμεν ἀπόρθητον και ἀκαταγώνιστον. Δύο ἀκλόνητα μεγαλεῖα ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν, τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, και τὴν χρι-

στιανικὴν θρησκείαν, ἀμφοτέρω κληροδοτηθέντα ἡμῖν διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν μεγάλων Πατέρων και Διδασκάλων.

Ὅθεν δικαίως τιμῶμεν τοὺς φίλους τούτους τοῦ Θεοῦ και ζητοῦμεν νὰ κραταιώσωμεν τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ἐν ἡμῖν διὰ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας και τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Συμφώνως δὲ πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας δόξα και τιμὴ ὀφείλεται εἰς τε τοὺς ἱδρυτὰς τῆς μεγαλωνύμου ἐν Σμύρνη και πρεσβυγενοῦς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἐν ἣ τόσαι γενεαὶ ἐγαλουχήθησαν τὰνάματα τῆς πατρίου παιδείας και θρησκείας, δόξα δὲ και τιμὴ και ἀμέριστος ὑποστήριξις ὀφείλεται και εἰς πάντας ὅσοι συνεχίζουσι τὸ ἔργον τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων ἱδρυτῶν και ἀφιερωτῶν μηδενὸς κόπου και μηδεμιᾶς δαπάνης φειδόμενοι. Μέγα τὸ ἔργον τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἐνδοξος ὁ σκοπὸς και λαμπρὸν τὸ μέλλον. Συνωδὰ τοῖς παραδείγμασι τῶν τριῶν μεγάλων φωστήρων, τῶν χρησιμοποισάντων τὴν τε ἑλληνικὴν παιδείαν διὰ τὴν θεωρίαν και τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν διὰ τὴν πράξιν, και ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ διὰ τοῦ Γυμνασίου τῆς διατηρεῖ ἄσβεστον τὸ φῶς τῆς ἐθνικῆς παιδείας διὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, διὰ τοῦ Διδασκαλείου, τοῦ ἀρτισυστάτου, μέλλει νὰ σκορπίσῃ τὰνάματα τῆς πατρίου παιδείας και γλώσσης και εἰς τὰς ἀσημοτάτας γωνίας, και ὅπου ὑπάρχει ἑλληνισμὸς, διὰ τοῦ ἐμπορικοῦ τμήματος θέλει πα-

1) Συνωδὰ τῇ ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ ὑποσχέσει δημοσιεύομεν τὸν ὠρατον λόγον, ἐν ἐξεφώνησεν ἐν τῷ πνευσέπτῳ Μητρ. ναφ τῆς ἀγίας Φωτεινῆς ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Διδασκαλείου τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς Ἱερολ. κ. Γ. Κ. Πασχάλης ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.

ράσχει εἰς τὴν νεολαίαν μετὰ τῶν ἐφοδίων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης πάντα τὰ ἄλλα πρακτικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν καὶ ἐπικράτησιν καὶ θέλει δίδῃ ἀένναον ὑλικὴν ζωὴν καὶ νεῦρα εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ παιδαγωγικὴν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν πασῶν τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας ἡμῶν. Οὐδεὶς ὅμως τῶν τριῶν τούτων κλάδων δύναται νὰ ἐπενέγκῃ τοὺς παρ' αὐτοῦ ἀναμενομένους καρπούς, ἂν μὴ λαμβάνῃ τὴν αἰεὶ ζωογονοῦσαν δύναμιν διὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ δ' Εὐαγγελικὴ Σχολὴ καὶ ταύτην τὴν δύναμιν μεταδίδει εἰς τοὺς τροφίμους τῆς δι' ἀγνῆς καὶ ὑγιоῦς θρησκευτικῆς διδασκαλίας, γαλουχοῦσα τοὺς τροφίμους τῆς διὰ τῶν ἀρχῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

Ὅλα τὰ ἐφόδια ταῦτα ἀπαιτοῦνται διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς σημερινῆς γενεᾶς, ἥτις ἐναντίον τοσούτων διασταυρουμένων ἐπιρροῶν μέλλει νὰ παλαίῃ καὶ νὰ ἀγωνισθῇ. Οἱ χριστιανοὶ πατέρες ἡμῶν πᾶν ὅ, τι καλὸν ὑπῆρχε κατὰ τοὺς χρόνους τῶν παρελάβων καὶ ἐξεμεταλλεύθησαν καὶ ἐχρησιμοποίησαν αὐτό. Ἐν μέσῳ τοῦ δεινοῦ κατακλισμοῦ τῶν τεταραγμένων ἐκείνων χρόνων διέσωσαν καὶ ἐπαγίωσαν τὴν ἐπικράτησιν τῆς φυλῆς ἡμῶν καὶ δὲν ἐπέτρεψαν νὰ καταποντισθῇ αὕτη. Θέλομεν ἄρα γε σήμερον ἀπαρνηθεῖ τὰς σωτηριώδεις ἐκείνων ἀρχὰς καὶ

θέλομεν ποντοπορεῖ ἄνευ πηδαλίου ἐν μέσῳ τῶν διασταυρουμένων ἐπιρροῶν καὶ τῶν δεινῶν περὶ ἐπικρατήσεως ἀγώνων; Τὴν ὀρθοφροσύνην τῶν Πατέρων, τὴν ὁποίαν ἐτίμησαν τόσαι γενεαὶ καὶ μετὰ τὰ ὄνειρά των ἐτρέφθησαν καὶ ἔζησαν, θέλομεν σήμερον τὴν ἀπολακτίσει ἡμεῖς οἱ γνήσιοι ἀπόγονοί των; Μὴ γένοιτο νὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸν νοῦν τοῦ νεωτέρου Ἕλληνοσ τοιαύτη βέβηλος σκέψις καὶ ἀπόφασις, ὥστε νὰ παύσῃ νὰ τιμᾷ τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ ἀκολουθῇ τὰ σωτηριώδη ἐκείνων διδάγματα καὶ παραδείγματα! Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Πατέρων τὴν αὐτὴν καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἀκολουθῶμεν ὁδὸν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς προόδου καὶ εὐημερίας ἡμῶν. Αἱ δύο ἀκατάγωνιστοι δυνάμεις, αἵτινες ἐξασφαλίζουν ἡμᾶς, ἡ ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἡ λοιπὴ πρακτικὴ μόρφωσις, ἐλείψει τῆς ὁποίας παραγκωνιζόμεθα, ἰδοὺ παρέχεται ἐν ταῖς σχολαῖς ἡμῶν πλήρης καὶ ἀρτία καὶ ἂν παρεισέφρησεν ἐν τισὶ τάξεσιν ἢ πρὸς τὰ ξένα προτίμησις διὰ τὴν ἐξασφάλισιν δῆθεν τῆς ὑλικῆς εὐδαιμονίας, αὕτη θὰ ἐκτοπισθῇ ἢ καὶ ἂν μὴ ἐπιτευχθῇ τοῦτο, θὰ παρέχεται διὰ τῶν ἑλληνικῶν μας σχολείων, τὰ ὁποῖα θὰ διατηρῶσιν ἀκμαῖον καὶ τὸ ὀρθόδοξον χριστιανικὸν φρόνημα, καὶ θὰ παρέχωσι τὴν ἀπαραίτητον ἠθικὴν δύναμιν εἰς τὴν νεολαίαν, ἵνα βαδίζῃ αὕτη ἀπροσκόπτως τὴν ὁδὸν τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς εὐημερίας. Ὅθεν

τις διὰ τοιαῦτα ἰδρύματα οἷα εἶναι τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ πρὸ πάντων ἢ παρ' ἡμῖν μεγαλῶν υμνος Εὐαγγελικὴ Σχολὴ δὲν θὰ θελήσῃ νὰ θυσιάσῃ καὶ κόπους καὶ χρῆμα; Ὅ-

ρίας καὶ τὰς θυσίας τῶν προγενεστέρων μας, ὧν τὰ ὀνόματα μένουσιν ἀνεξίτηλως ἐγγεχαράγμενα ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν. Διὰ τοιοῦτον εὐγενῆ σκοπὸν πλούσιοι τε καὶ πένητες πρέπει

Ἡ ΕΥΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒ

σον εὐγενέστερος καὶ ὑψηλότερος εἶναι ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκει αὕτη, τόσον περισσιότερας καὶ μεγαλυτέρας θυσίας δικαιούται νὰ ἀπαιτῇ παρ' ἡμῶν. Δὲν ἀρκεῖ ἡμεῖς νὰ ἐπαναπαυώμεθα εἰς τὰς γενναιοδω-

δαυλῶς νὰ προσφέρωμεν τὸν ὀβολὸν ἡμῶν καὶ νὰ μὴ ἀφήνωμεν νὰ ἀντιπαλαίῃ καὶ νὰ ἀντιμετωπίζη τὰς διαφοροὺς πρὸς τὴν κοινωνίαν ὑποχρεώσεις ἐν τοιοῦτον ἴδρυμα διὰ μόνου τοῦ ἐλέους τῶν προγενεστέρων.

Ὁ στέφανος ἀνήκει εἰς τοὺς ἐγκυρ-
τεροῦντας καὶ θυσιαζομένους. Καὶ
ἂν ὑπάρχωσιν ἐλλείψεις τινές, αἵτινες
συντελοῦσι νὰ φυγαδεύηται μέρος
τῆς νεολαίας ἡμῶν εἰς ἄλλας σχολὰς
διὰ τὴν πρακτικὴν μόρφωσιν, εἰς ἐ-
πί πλέον λόγος εἶναι τὸ τοιοῦτον ἵνα
διὰ τῶν προσφορῶν ἡμῶν τελειοποι-
ήσωμεν ἐν τοιοῦτον ἴδρυμα καὶ κα-
ταστήσωμεν αὐτὸ αὐταρκές νὰ ἀντα-
ποκριθῇ εἰς ὅλας τὰς σημερινὰς ἀ-
παιτήσεις. Ὅσοι ἀγωνίζονται διὰ
τὴν πραγματοποίησιν τῶν εὐγενῶν
ἰδανικῶν τούτους ὁ Θεὸς στε-
φανώνει κατὰ γενικὸν κανόνα. Ἐπι-
μὴ πτοῖ ἡμᾶς ἢ πτωχεία ἡμῶν καὶ
αἱ οἰκονομικαὶ κρίσεις. Ὅσον περισ-
σότερον συναισθανόμεθα τὴν ἀδυνα-
μίαν ἡμῶν, διότι δὲν ἔχομεν ἐξωτερι-

κὸς βοήθειας καὶ ἀφιέμεθα εἰς μόνας
τὰς ἡμετέρας δυνάμεις, τόσον περισ-
σότερον τὸ μὲν ἔργον ἡμῶν εἶναι ἐν-
δοξον καὶ θαυμαστὸν, ἢ δ' ἐπιτυχία
τοῦ βεβαία. Ἡ Ἐκκλησία ἐνίκησε
τὴν κοινωνικὴν ἔκκλισιν, ὅταν τὰ τέ-
κνα τῆς ἦσαν πτωχὰ ὑλικῶς καὶ δι-
ωκόμενα καὶ ἄνευ ἀγαθῶν, πλούσια
ὅμως εἰς θυσίας καὶ προσφοράς. Διὰ
τοιούτων ἀκαταπαύστων ἀτομικῶν
θυσιῶν καὶ ἀγῶνων κατὰ τὸ παρά-
δειγμα τῶν χριστιανῶν πατέρων κρα-
ταιοῦντες ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τὰς ἀρχαῖς αὐ-
τῶν, δυνάμεθα τιμῶντες τοὺς φίλους
τοῦ Θεοῦ νὰ κραταιωθῶμεν σὺν αὐ-
τοῖς καὶ νὰ διαιωίσωμεν τὸ κλέος
καὶ τὴν δόξαν τῶν Πατέρων. Ἀμήν!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

ΑΙ ΓΡΑΦΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

Τολμηρὰ ἰδέα ἐρρήφθη ἔσχατως,
ἣτις καὶ παριστάνεται ὡς σοβα-
ρῶς ἀπασχολοῦσα τοὺς ἀρμοδί-
ους, ἢ περὶ ἀποκλεισμοῦ τοῦ ἱε-
ροῦ μαθήματος ἐκ τοῦ σχολικοῦ
προγράμματος. Ὡς λόγος δὲ τοῦ
μελετωμένου τούτου μέτρου φέ-
ρεται ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι τὸ μάθημα
τοῦτο ἐθίζει τοὺς μαθητὰς νὰ μὴ
σκέπτονται θετικῶς.

Τὸ ζήτημα τοῦτο τυγχάνει ὄν ἐκ
τῶν μεγίστων καὶ σπουδαιωτάτων

καὶ ἀπαιτεῖ σύντονον καὶ μακρὰν
μελέτην, ἐπιδέχεται δὲ συζήτησιν,
εἰς ἣν ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐπαρκέσῃ
ὁ στενὸς τοῦ μικροῦ τούτου φύλ-
λου χώρος. Ἄλλ' ὅμως ὀλίγα νύ-
ξεις δύνανται ἴσως νὰ κινήσωσι
τοὺς δυναμένους νὰ ἐμβαθύνωσιν
εἰς αὐτὸ καὶ ν' ἀναλάβωσιν εὐρυτέ-
ραν συζήτησιν, ὅπως προληφθῇ
κακόν, ὅπερ ἄπαξ γενόμενον δυσ-
κόλως μετέπειτα θὰ διορθωθῇ.

Ἐν πρώτοις, νομίζομεν, πρέπει

νὰ ἀποδοθῇ ἢ προσήκουσα δικαι-
οσύνη εἰς τοὺς εἰσηγητὰς τῆς ῥη-
θείσης σκέψεως, ὅτι δὲν ὠρμήθη-
σαν εἰς αὐτὴν τυχαίως καὶ ἄνευ
οὐδενὸς λόγου. Ἡ κατηγορία, ὅτι
«τὸ ἱερὸν μάθημα κάμνει τοὺς μα-
θητὰς νὰ μὴ σκέπτονται θετικῶς»,
ἐνδέχεται μέχρι τινὸς νὰ ἀληθεύῃ.
Ὅποταν τὸ ἱερὸν μάθημα καρυ-
κεύηται μὲ τὰς προλήψεις τοῦ μέ-
σου αἰῶνος καὶ μὲ ἀνάπτυξιν τελ-
νοῦσαν εἰς ἐμπέδωσιν τῶν παρὰ
τῷ λαῷ κρατουσῶν δεισιδαιμονι-
ῶν, φυσικὰ ἢ ἐπίδρασις αὐτοῦ
ἐπὶ τῶν διανοιῶν τῶν οὕτω διδα-
σκομένων ἀποβαίνει σφόδρα ἐπι-
ζήμιος, μορφώνει δὲ ἀνθρώπους,
μὴ δυναμένους «νὰ σκέπτονται
θετικῶς». Καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμο-
λογήσωμεν, ὅτι οὐδαμῶς σπανί-
ζουσιν οἱ διδάσκαλοι οἱ ἕνεκα ἀνε-
παρκοῦς γνώσεως τῶν οὐσιω-
δῶν θρησκευτικῶν ζητημάτων ἀ-
ναγκαζόμενοι νὰ ἀντλῶσιν ἐκ τῆς
δημῶδους θρησκευτικῆς ἀντιλή-
ψεως ὅτι κρίνουσι καθῆκον ἐαυ-
τῶν νὰ μεταδώσωσιν εἰς τοὺς μα-
θητὰς. Ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους τὸ
ἱερὸν μάθημα φαίνεται ἄξιον τῆς
καταδίκης, ἣν κατ' αὐτοῦ ἀπαγ-
γέλλουσιν οἱ εἰσηγητὰς τῆς καταρ-
γήσεως αὐτοῦ. Καὶ ὅμως εἶνε κα-
τάδηλον, ὅτι πράγματι ἐν τούτῳ
δὲν πταίει τὸ μάθημα, ἀλλὰ τοῦ
διδασκάλου ἢ ἀνεπάρκειαι.

Ὑποθέσωμεν ὅτι καταργεῖται
τὸ ἱερὸν μάθημα. Ἐντὸς ὀλιγι-
στων ἐτῶν τὸν Ἑλληνισμὸν θὰ

μαστίξῃ μία γενικὴ ἀθεΐα. Οἱ
νεανίαι μας θὰ «σκέπτονται θε-
τικῶς», ἀλλὰ προκειμένου περὶ
Θεοῦ καὶ ἠθικοῦ νόμου καὶ Χρι-
στιανικῶν ἀρετῶν καὶ ἐσωτερικοῦ
χαρακτήρος θὰ σκέπτονται ἀρηνη-
τικώτατα· ὁ δὲ λόγος τούτου εἶνε
πρόχειρος. Ἐὰν ἀλλαχοῦ καταρ-
γῆται τὸ ἱερὸν μάθημα ἐν τοῖς scho-
λαίοις, ὑπάρχει ὅμως ἡ Ἐκκλη-
σία διὰ τῶν πεφωτισμένων αὐτῆς
ποιμένων διδάσκουσα τὸν λαὸν τὰ
περὶ Θεοῦ καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν ὑ-
ποχρεώσεων τοῦ ἀνθρώπου· ὑ-
πάρχει τὸ Κυριακὸν σχολεῖον καὶ
τὸ ὑπαίθριον κήρυγμα· ὑπάρχου-
σιν οἱ πολυπληθεῖς Σύλλογοι, ἰ-
διαίτεροι τῶν ἀνδρῶν, ἰδιαίτεροι
τῶν γυναικῶν, τῶν νέων, τῶν νε-
ανίδων, τῶν παιδίων, τῶν σπου-
δαστῶν, καλλιέργουντες τὴν γνῶ-
σιν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ καὶ τῶν
οὐσιωδῶν διδαγμάτων τῆς Χρι-
στιανικῆς θρησκείας· ὑπάρχει περὶ
πάντων ἡ θρησκευτικὴ τῆς οἰκο-
γενείας ἀνατροφή, καὶ ἡ καθ' ἐ-
καστὴν ἀπὸ κοινοῦ οἰκογενειακὴ
ἀνάγνωσις τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ
ἡ οἰκογενειακὴ προσευχὴ. Οὕτω
δὲν ἀφίεται ὁ ἀνθρώπος νὰ κατα-
σοθῇ ἐν τῇ δίνῃ τῶν ποικίλων
κοσμικῶν ἀσχολιῶν, ἀλλ' ἐν ᾧ, ὡς
ἐκ τῆς λοιπῆς μορφώσεως, εὐρί-
σκεται εἰς θέσιν νὰ σκέπτηται
θετικῶς περὶ τῶν κοσμικῶν αὐ-
τοῦ ἔργων καὶ συμφερόντων, συγ-
χρόνως ὡς ἐκ τῆς θρησκευτικῆς
αὐτοῦ μορφώσεως ἐν ἐκκλησίᾳ

ζώση ἢ ἐν οἰκογενεῖᾳ εὐσεβεῖ δύ-
νεται καὶ περὶ τῶν πνευματικῶν
πραγμάτων καὶ ἠθικῶν ζητημά-
των νὰ σκέπτεται θετικῶς καὶ
οὐχὶ ἀρνητικῶς καὶ ἐξωφρενικῶς.

Πῶς λοιπὸν θὰ δυνηθῶμεν ἡ-
μεῖς οἱ, γενικῶς εἰπεῖν, στερούμε-
νοι καὶ διδασκάλων κατηρητισμέ-
νων ὑπὸ θρησκευτικῆν ἔννοιαν
καὶ ποιμένων πεφωτισμένων καὶ
ἱκανῶν καὶ Συλλόγων πνεύματος
πρακτικῶς Χριστιανικοῦ, παντά-
πασι δὲ ἀγνοοῦντες τὸ μεγαλεῖον
τῆς οἰκογενειακῆς μελέτης καὶ
προσευχῆς, πῶς θὰ δυνηθῶμεν
καὶ τὸ ἐλαττωματικὸν τῆς διδα-
σκαλίας τοῦ ἱεροῦ μαθήματος νὰ
ἀποφύγωμεν, καὶ τῆς δι' αὐτοῦ
θετικῆς θρησκευτικῆς μορφώσε-
ως νὰ μὴ στερεθῶμεν; διότι ἂν
τὸ πρῶτον ἐστάθῃ ἐπιζήμιον εἰς
ἡμᾶς, ἰὸ δεύτερον θ' ἀποβῆ ὅλος
ὀλέθριον.

Ἡ ὁδὸς εἶνε ἀπλῆ ὅσον καὶ
μοναδική. Ἄς καταργηθῇ ἐν τῷ
μαθήματι τούτῳ ἡ πτωχὴ τοῦ δι-
δασκάλου παρέμβασις, καὶ ἄς κα-
θιερωθῇ τοῦ Θεοῦ ὁ πλούσιος
Λόγος. Ἄς καταρυσθῇ πρόγραμ-
μα περιέχον ἀναγνώσματα πολὺ
μᾶλλον ἐκτεταμένα τῶν νῦν ἐν
χρῆσει, ὀρίζον δὲ ὡς μόνον διδα-
κτικὸν βιβλίον, ἐξ οὗ ἡ ἀνάγνω-
σις, τὴν ἁγίαν Γραφήν. Τῶν πε-
ρικοπῶν τούτων ἄς γίνηται ἀπλῆ
μόνον ἐξήγησις ὑπὸ τοῦ διδασκά-
λου, ὅπότεν ὑπάρχη δύσκολός
τις λέξις ἢ φράσις, ἢν ἀδυνατεῖ

νὰ νοήσῃ ὁ μαθητής, ἀλλ' οὐχὶ
καὶ ἀνάπτυξις, ἣτις ἀναγκαιῶς
θὰ ὑποβιβάζῃ τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ
λόγου ἐντύπωσιν, ἴσως δὲ καὶ θὰ
ἀνατρέψῃ τὴν ἐν αὐτῷ ὑπάρχου-
σαν διδασκαλίαν, εἰσάγουσα ἀντ'
αὐτῆς εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ μαθητοῦ
τὰς ἀμφιβόλους καὶ ἀβασίμους ἰ-
δέας τοῦ διδασκάλου. Πᾶς ὅστις
ἔχει ὑπομονὴν νὰ μελετήσῃ τὰς
Γραφὰς ἐν ἐκτάσει καὶ νὰ συγκρίνῃ
τὰ παραλληλα χωρία αὐτῶν, εἶνε
ἀδύνατον νὰ μὴ θαυμάσῃ πόσον
ἐπαρκεῖς εἶνε νὰ ἐξηγήσωσιν ἐ-
αυτὰς εἰς τὸν ἀναγνώστην. Διὰ
τῆς μεθόδου ταύτης ἡ νεορὰ ἡ-
λικία ἐρχομένη ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ
εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀπλοῦν καὶ ἀ-
πέριττον Λόγον τοῦ Θεοῦ θὰ ἐ-
θισθῇ νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ ἀγαπᾷ τὸ
"Υψιστον" Ὄν, τὸ ὄντως Ἄληθές
καὶ Ἀγαθὸν καὶ Καλόν, θὰ μάθῃ
νὰ διακρίνῃ τὸ ὀρθὸν ἀπὸ τοῦ
στρεβλοῦ, θὰ κατανοήσῃ τὴν αἰ-
ώνιον ἀξίαν τοῦ ἠθικοῦ χαρακτη-
ρος, καὶ θὰ μορφώσῃ θετικὰς καὶ
ἀκλονήτους ιδέας περὶ τῶν ὑπο-
χρεώσεων αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀόρα-
τον Ἐπόπτην τῆς ζωῆς καὶ τελι-
κὸν Δικαστὴν τῆς ἐπιγείου δράσε-
ως αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἡ νέα γενεὰ
θὰ δυνηθῇ νὰ διατηρήσῃ μὲν
ὁ, τι αἱ προγενέστεραι γενεαὶ ἡ-
γωνίασθησαν νὰ κληροδοτήσωσιν
εἰς αὐτήν, νὰ ἀποφύγῃ δὲ τὰ βάρ-
αθρα, ἅπερ τὸ ἐπ' ἐσχάτων σφό-
δρα ἐπεκταθὲν ὑλιστικὸν πνεῦμα
τῆς ἐποχῆς ἤνοιξε καθ' ὅλην τὴν

ἐκτασιν τοῦ ἐπὶ γῆς ἀνθρωπίνου
σταδίου.

Ἐπαρχει ἐν Λονδίῳ μεταξὺ
τῶν πολυπληθῶν ἄλλων θρη-
σκευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν
σωματείων καὶ τις ἑταιρεία, ἐργα-
ζομένη ὑπὲρ τῆς δωρεὰν διανο-
μῆς τῶν Ἱερῶν Γραφῶν εἰς τοὺς
στερουμένους αὐτῶν. Ὁ γραμ-
ματεὺς τῆς ἑταιρείας ταύτης ἔγρα-
ψεν ἐσχάτως ἐπιστολὴν πρὸς τὸν
βασιλέα τῆς Ἀγγλίας Γεώργιον
τὸν Ε', ἐρωτῶν ἂν ἀληθεύει ὅτι ὁ
ἀναξ οὗτος ἔδωκε ποτε ὑπόσχε-
σιν εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ τὴν βα-
σίλισσαν Ἀλεξάνδραν, ἀδελφὴν
τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, ὅτι
θὰ ἀναγινώσκῃ καθ' ἐκάστην ἡμέ-
ραν ἐν κεφάλαιον ἐκ τῆς Ἱερᾶς Γρα-
φῆς. Μετ' ὀλίγον ἐδημοσιεύετο ἀ-
πάντησις τοῦ βασιλέως, γενομένη
διὰ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ πρὸς
τὸν ῥηθέντα κύριον, ἐν ἣ λέγει

ὅτι ὄντως ἀληθεύει ὅτι τοιαύτην
ὑπόσχεσιν ἔδωκεν εἰς τὴν μητέρα
αὐτοῦ ὁ βασιλεύς, καὶ προσθέτει
ὅτι εἶναι εὐτυχῆς δυνάμενος νὰ
βεβαιώσῃ ὅτι ἀφ' οὗτου ἔδωκε τὴν
ὑπόσχεσιν ταύτην τῷ 1881 μέ-
χρῃ σήμερον οὐδ' ἅπαξ παρέβη
αὐτήν, καὶ χαίρει ἐπὶ τῇ ἐντεῦ-
θεν κτηθείσῃ πνευματικῇ ὠφε-
λείᾳ.

Ἴδου ἄνθρωποι σκεπτόμενοι
θετικῶς· ἀλλ' ἡ θετικότης τῶν
σκέψεων αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὴν
μελέτην τῶν Γραφῶν. Δὲν παρα-
λαμβάνουσι ἐκεῖνοι διδασκαλίας
παρὰ διδασκάλων ἀνθρωπίνων,
ἀλλ' ἀντλοῦσιν ἐξ αὐτῆς τῆς καλ-
λιερόου πηγῆς.

Ἐἶθε τοιοῦτο σωτήριον μέτρον
νὰ εἰσαχθῇ ταχέως καὶ εἰς τὰ σχο-
λεῖα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Εἶναι και-
ρὸς νὰ ἀρχίσωμεν καὶ ἡμεῖς ἀν-
τλοῦντες ἐκ τῆς πηγῆς. * * *

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΕΝ Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Ὅταν βαρδαῖα καὶ ἀλλεπάλληλα
ἐπέρχωνται τὰ σπουδαῖα γεγονότα
ἐν τῇ ἱστορίᾳ, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀδυ-
νατῆ μὲ τὴν περιορισμένην του ἀν-
τίληψιν νὰ τὰ ἐξονυχίσῃ, τότε ὁ νοῦς
πρὸς στιγμὴν σταματᾷ, καὶ μόνον ἡ
καρδιά συγκινεῖται, φαιδρύνεται, καὶ
ἀναγκάζει τρόπον τινὰ τὸν νοῦν νὰ

μεταρσιωθῇ εἰς τὰ θεῖα καὶ νὰ παρα-
δεχθῇ ὅτι εἰς δάκτυλος ἐν οὐρανῷ διέ-
πει καὶ κυβερνᾷ τὴν τύχην τῶν ἀτό-
μων καὶ τῶν λαῶν. Διὰ τοῦτο δὲ ἀ-
κριβῶς πολλάκις συναντᾷ κανεὶς ἐν
τῇ ζωῇ του ἀνθρώπου, τῶν ὁποίων
ἐγνώριζε τὰ φρονήματα ἄλλοτε ὅτι
ἦσαν ἀσεβῆ καὶ ὁμῶς ὑπὸ τὸ κράτος

ἀπροόπτων ἱστορικῶν γεγονότων εὐρεθέντες ἀνωμολόγησαν τὴν ἀκροσφαλῆ ἀνθρωπίνην κρίσιν των, ἀπηρνήθησαν τὸ δῆθεν ἀκλονήτους πεποιθήσεις των. Αὐτὴ δὲ ἡ σπουδαία μεταβολὴ εἰς τὰ θρησκευτικὰ φρονήματα παρατηρεῖται καὶ σήμερον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον εἰς τὸ Ἔθνος μας καὶ εἰς ὁξυδερκῆς παρατηρητῆς καὶ ψυχολόγος αἰσθάνεται σικιρτήματα ἀγαλλιάσεως ἐν τῇ ψυχῇ του, ἀναλογιζόμενος ὅτι ὡς φυλὴ ἠρξίσασμεν νὰ συναισθανώμεθα ὅτι μακρὰν τοῦ Χριστοῦ οὐδὲν τρόπαιον εἶνε δυνατὸν νὰ στήσωμεν.

Πολλάκις ἡ ἱστορία ἀντιγράφει ἐαυτήν· ρίψατε ἐν προσεκτικὸν βλέμμα εἰς τὴν ἐνδοξον ἐθνικὴν μας ἱστορίαν καὶ θὰ βεβαιωθῆτε ὅτι ὁσάκις ἐκλείσαμεν τὰ ὦτα εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Εὐαγγελίου, ὁσάκις περιεφρονήσαμεν τὰς λαμπρὰς τελετὰς τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁσάκις ἐπάγωσαν τὰ στήθη μας ἀπὸ τὸν καταστρεπτικὸν βορρᾶν τῆς ἀσεβείας καὶ τοῦ ὑλισμοῦ, τότε ὠδηγήθημεν εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ τὴν καταστροφὴν. Εἰς ἀπόδειξιν δὲ τῶν λεγομένων μου, ἐκ τῶν πολλῶν ἀναφέρω ἐν καὶ μόνον παράδειγμα τὸ ἐξῆς. Τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεφάνη τὸ ἄστρον τῆς νέας θρησκείας, τὸ Ἔθνος μας ἀπετέλει μίαν μικρὰν καὶ ἀσήμαντον ἐπαρχίαν τοῦ ἀπεράντου Ῥωμαϊκοῦ κράτους· πανταχοῦ ἐκυμάτιζεν ἡ σημαία τοῦ Ῥωμαϊκοῦ αἰετοῦ, ὁ ἐξησθενημένος Ἑλληνισμὸς ἐστὲναζεν ὑπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τοῦ Ῥω-

μαίου κατακτητοῦ, τὸ δὲ σῶμά του κατεσπαράσσετο ἀπὸ τοὺς ὀξεῖς ὄνυχας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ αἰετοῦ· τὴν ἀκτινοδόλον καὶ ῥοδόχρουν μορφὴν τῆς ἐνδόξου φυλῆς ἀντικατέστησεν ἡ πένθιμος ὠχρότης τοῦ θανάτου, καὶ πάντες σκεπτόμενοι ὅτι μετὰ τὴν ζωὴν ἐπέρχεται ὁ θάνατος, καὶ μετὰ τὴν ἀκμὴν ἡ παρακμὴ, κατέληγον εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ σταδιοδρομία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐτελείωσε πλέον, καὶ ὅτι ἀναμένει αὐτὸν ἡ τύχη τῶν ἄλλων ἀρχαίων λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἐθριάμβευσαν καὶ ἐξηφανίσθησαν. Ἡ εἰκὼν τῆς φυλῆς μας κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν διέφερεν ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ παλαιοῦ Ἰσραὴλ, ὡς ἐξεῖκονίζεται ἐν τῇ φοβερᾷ ὀπτασίᾳ τοῦ Ἱεζεκιήλ. (Κεφ. 37). Ἐφάνη εἰς αὐτὸν ὅτι εὐρέθη εἰς μίαν μεγάλην καὶ εὐρύχωρον πεδιάδα, ὅπου διέκρινε μόνον ὅστ' αὐ καὶ κρανία ἀνθρώπων, τὰ ὁποῖα ἦσαν γυμνά καὶ κατάξηρα. Ἐνῶ δὲ ὁ Προφήτης ρίπτει βλέμμα ὀδυνηρὸν εἰς τὸ ἀπέραντον αὐτὸ κοιμητήριον, τὸ πλήρες ἀνθρωπίνων ἐρειπίων, αἴφνης ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ λέγουσαν: «Υἱὲ ἀνθρώπου εἰ ζήσεται τὰ ὅστ' αὐταῦτα;» Ὁ προφήτης ἀκραδάντως πιστεύων εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ἐρωτῶντος ἀπαντᾷ: «Κύριε, Κύριε, οὐ ἐπίστη ταῦτα». Ἡ ὀπτασία ἀνεφέρετο κυρίως εἰς τὴν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἱεζεκιήλ, ἦτο συντρίμμα, χωρὶς νόον, χωρὶς θυσιαστήριον, χωρὶς βασιλεῖς, χωρὶς πατρίδα, χωρὶς ἐλευθερίαν, τοῦ ὁποῦ

αἱ μὲν πόλεις ἦσαν κατεστραμμένα οἱ δὲ ἄγροί ἡρημωμένοι.

Καθὼς ὅμως, μόλις ὁ προφήτης κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ὠμίλησεν εἰς τὰ ὅστ' αὐ τὰ ξηρά, ἤρχισαν ταῦτα νὰ ζωογονῶνται καὶ «νεῦρα καὶ σάρκες ἐφύοντο, καὶ ἀνέβαινον ἐπ' αὐτὰ δέρματα ἐπάνω» (αὐτόθ. § 8) καὶ «εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὺς τὸ πνεῦμα καὶ ἔζησαν καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν» (αὐτόθ. § 10) τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός, ἂν παρεδέχετο ὅλας τὰς διατάξεις τῶν προφητῶν καὶ προθύμως ὑπεδέχετο τὸν ἐλθόντα Μεσσίαν θ' ἀνίστατο ἐκ τῆς τέφρας του καὶ δὲν θὰ διεσκορπίζετο εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς μακρὰν τοῦ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ του κέντρου. Δὲν συνέβη ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸ Ἔθνος μας, τὸ ὁποῖον εἶνε ὁ νέος Ἰσραὴλ τῆς χάριτος, διότι παρεχώρησε καὶ τὴν γλῶσσάν του καὶ τὴν εὐφυΐαν του καὶ τὴν δραστηριότητά του καὶ τὸ αἷμά του, τὸ ὁποῖον ἔρρευσε ἐκ τοῦ σώματος τῶν πρώτων μαρτύρων καὶ ἀπολογητῶν καὶ μὲ τὸ ὁποῖον ποτισθὲν τὸ δένδρον τοῦ Χριστιανισμοῦ γῦξισε καὶ ἐκαρποφόρησεν. Μόλις εἰ φθισικοὶ πνεύμονές του ἀνέπνευσαν τὴν ζωογόνον πνοὴν τῆς νέας θρησκείας, ἀμέσως ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων νενεκρωμένη φυλὴ, ἤρχισε νὰ ἀνακτᾷ ἐκ νέου πάλιν τὰς δυνάμεις τῆς, νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὰς

αἰσθήσεις τῆς, καὶ ν' ἀνέρχεται εἰς τὸν θρόνον τῶν Καισάρων· ὁσάκις δὲ ἀργότερον ἐστηρίζετο μόνον εἰς τὰς ἰδικὰς τῆς δυνάμεις καὶ περιεφρόνει τὴν Θρησκείαν τῶν Πατέρων του τότε ἐκλονίζετο καὶ ἐπιπτε πτώσιν οἰκτρὰν καὶ δακρύων ἀξίαν. Καὶ σήμερον ἂν θέλῃ νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν ὑψηλὸν αὐτῆς προορισμὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνάγκη, ὅπως ὁ θρησκευτικὸς ζῆλος ὁ διεγερθεὶς ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν μὴ εἶνε ἐφήμερος καὶ παροδικός, διὰ νὰ ἴδωμεν πραγματοποιομένην τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, λέγοντος διὰ τοῦ προφήτου: «Ἴδου ἀνοίγω τὰ μνήματα ὑμῶν, καὶ ἀνάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ», (§ 12) καὶ «ζήσεσθε καὶ θήσομαι ὑμᾶς ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν καὶ γινώσεσθε ὅτι ἐγὼ Κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω λέγει Κύριος» (§ 14). Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μαρानθῇ πάλιν ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ μεταρρώσεις πρὸς τὸ θεῖον, καὶ ἵνα εἰς τὸ διηνεκὸς δὲ βασιλεύει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τὸ ζῶν πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀνάγκη νὰ γείνωσιν ἀπαράιτητοί τινες μεταρρυθμίσεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας, ὅσον ἀφορᾷ τὰ δευτερεύοντα καὶ ἐπουσιώδη, τὰ ὁποῖα ἐθεσπίσθησαν ἕνεκα καιρικῶν περιστάσεων.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

Β. ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Ἱεροκήρυξ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Οἱ εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ τῆς κοινότητος Σμύρνης εἰδοποιούνται, ὅτι ἡ ἑορτὴ τοῦ πολιοῦχου Ἀγίου Πατρὸς καὶ ἱερομάρτυρος **ΙΕΡΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ**, καθ' ἣν τελεῖται τὸ νενομισμένον προσκύνημα ἐπὶ τοῦ σταδίου, ἐν ᾧ ἐμμετρύρησεν ὁ καλλίνικος οὗτος μάρτυς, τελεσθῆσεται ἐφέτος ἀντὶ τοῦ προσεχοῦς Σαββάτου 23 τοῦ ἐνεσιῶτος μηνός, τὴν ἀμέσως ἐπομένην **ΚΥΡΙΑΚΗΝ** 24ην τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦτο ἵνα διεξαχθῇ αὕτη μεγαλοπρεπέστερον καὶ πανηγυρικώτερον καὶ προσέλθωσιν ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ἐπωφελοῦμενοι καὶ τῆς ἀργίας τῆς ἡμέρας ταύτης. Ἰδιαίτερον πρόγραμμα, ἐκδοθησόμενον ἐγκαίρως θέλει κανονίσει τὰ τῆς ἑορτῆς.

Πεπεισμεθα, ὅτι ἐφέτος ἐξαιρετικῶς οὐδεὶς θέλει παραλείπει τὸ ἱερὸν τοῦτο καθήκον, λαμβανομένου ὑπ' ὅσιν ὅτι οἱ καιροί, οὓς διερχόμεθα παραχωρήσει θεῖα εἶνε καιροὶ συντριβῆς καὶ περισυλλογῆς καὶ προσευχῆς καὶ ὄχι κώμων καὶ χορῶν καὶ ἀντιχριστιανικῶν μετεμφίσεων.

ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ ἐγγίζει ὁ καιρὸς τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου ἔτους τοῦ περιοδικοῦ, παρακαλοῦνται οἱ καθυστεροῦντες τὰς συνδρομὰς των, ὅπως σπεύσωσι νὰ κανονίσωσι τοὺς λογαριασμοὺς των, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ διὰ τοῦ «**Ἱεροῦ Πολυκάρπου**» ἐπιδικώμενον ἱερὸν καὶ ἐθνωφελές ἔργον ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς ὑλικῆς συνδρομῆς παντὸς εὐσεβοῦς χριστιανοῦ, ὅστις πρέπει νὰ θεωρῇ ἀπαράβατον καθήκον καὶ ὑποχρέωσιν τὴν καταβολὴν τοῦ εὐτελοῦς ἄλλως τε τιμήματος τῆς ἐτησίαις συνδρομῆς τοῦ φύλλου.

Ἡ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Χρυσόστομον (Βάρναν—Βουλγαρίας).—Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Δωρόθεον Ν. Δουκάνην (περιοδεύοντα).—Αἰδεσιμολογ. Σακελλάριον κ. Σταμάτιον Δόβολαν (Καϊσάρη) καὶ Αἰδεσιμολογ. Παπᾶ Παναγιώτην Χ' Μανωλιάδην (Μεσαῖον Καρλόβασι—Σάμου). Ἐπιστολαί σας ἐλήφθησαν. Ἀπάτησιν ταχυδρομικῶς.—Κοινὸν Ἀδελφούτων Σακκοπούλου (Χάλκη—Κων)πόλεως). Ἐλλείποντα φυλλάδια ἀποστέλλονται ταχυδρομικῶς.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΙΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

Ἀδριανὸν Κυριακὴν 17 Φεβρουαρίου οἱ ἱεροκήρυκες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀδελφότητος «**Εὐσεβείας**» θὰ κηρύξωσιν ὡς ἑξῆς :

Ὁ ἱερολογ. κ. Γρ. Ὁρφανίδης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναφ ἁγ. Τρύφωνος.

Ὁ ἱερολ. κ. Π. Παπαδήμου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναφ Κουκλουτζᾶ.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Π. Κατοναβάκης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναφ Φαουλᾶ, μ. μ. δὲ ἐν τῇ σχολῇ ἁγ. Δημητρίου.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Β. Εὐθυμίου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναφ ἁγ. Αἰκατερίνης, μ. μ. δὲ ἐν τῇ σχολῇ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Ἄνω Συναϊκίας).

Ὁ ἐλλόγ. κ. Ἀνδρ. Κουρνιακῆς μ. μ. ἐν τῇ σχολῇ Εὐαγγελιστρίας.

ΣΗΜ. Τὸ ἐν ταῖς σχολαῖς κήρυγμα ἀρχεται τὴν 3ην ὥραν μ. μ.

Ἰκτέθυνος : Π. Γ. ΔΟΥΚΕΛΛΗΣ = Ἐκ τοῦ τυπογραφείου «**Ο ΕΡΜΗΣ**».